

Itämeren kirkastaja

Juha Nurminen on tehnyt perustamansa John Nurmisen Säätiön kautta paljon Itämeren suojelemiseksi. Seuraavaksi hän haluaa, että häpeällisen huonoon kuntoon päässyt Saaristomeri hoidetaan kuntoon.

Teksti **Juha Riihimäki** Kuvat **Jari Härkönen**

”Viisi vuotta sitten ehdimme ajatella, että peli olisi voitettu. Olimme saaneet aikaan merkittäviä tuloksia, mutta sitten ongelmat lisääntyivät.”
Merenkulkuneuvos ja yrittäjä

Juha Nurminen, 75, istuu työhuoneensa nojatuolissa vakavan näköisenä. Aiheena on Itämeri. Sen suojelusta hän on puhunut kaksi vuosikymmentä. Vuonna 1992 hän perusti isänsä nimeä kantavan John Nurmisen Säätiön.

Juha Nurmisen työhuone ja säätiön tilat Pasislassa tursuavat karttoja, merellisiä antiikkiesineitä ja taidetta. Seinillä on muun muassa saksalaisen merimiehen ja taidemaalari **Adolf Bockin** öljyvärimaalauksia samoin kuin **Akse-li Gallén-Kallelan** ainoa laiva-aiheinen taulu.

Nurminen on säätiön hallituksen puheenjohtaja. Säätiöstä on 2000-luvulla tullut hänen päätyönsä.

Vuodesta 2004 säätiö on keskittynyt erityisesti Itämeren suojeluun. Silloin syntyi ensimmäinen Puhdas Itämeri -hanke. Sen mahdollisti Juha Nurmisen säätiölle tekemä lahjoitus. Nyt hankkeita on kertynyt lähes 40. Suojelutyö ei lopu valitettavasti ihan heti.

Merenkulkuneuvos Juha Nurminen on omistautunut Itämeren suojelulle. Hän sai tiedonjulkistamisen valtionpalkinnon elämäntyöstään 2008. ”Se tuli täytenä yllätyksenä. Itse ajattelin, että minä tässä vain vähän puuhastelen”, Nurminen sanoo.



"Rohkeutta se vaati. Mennä Pietariin puhumaan jätevesien

Itämeren puhtauden eteen tehdyt fosforipäästöjen leikkaukset ovat olleet ennätykselliset, mutta vain idässä. Nyt huomio pitäisi kohdistaa lounaiseen Suomeen.

"Saaristomeren alue on nyt meidän suurin ongelmamme. Sen huono tila on häpeätahra Suomelle."

Ensimmäisenä oli Pietari

90-luvulla Juha Nurminen ymmärsi, että Itämeri oli kuolemansairas. Veneilyä ja sukellusta harrastavana hän näki sen kvarsin selvästi. Vesi oli niljakasta ja merenpohja muuttui yhä huonommaksi.

"Se oli karmeaa rikkivetymössöä."

Vuosi 1997 oli viimeinen piste. Nurminen teki poikansa kanssa lähtöä veneilmään. Porvoossa ranta lillui sinilevässä. Isä sanoi pojalleen veden kirkastuvan, jahka he pääsisivät ulapalle, mutta niin ei käynyt.

"Minussa nousi yrittäjän turhautuminen. Eikö tälle asialle voi saakeli tehdä jotain."

2000-luvulle tultaessa Nurminen oli raivannut aikaa päätyöstään perhebisneksessä, jonka neljättä polvea hän edustaa, ja tehnyt säätiöstä työkalun Itämeren suojeluun.

Itämeren suurin kuormittaja ja fosforia mereen syytävä päästölähde oli Pietari. Kaupunki puhdisti jätevetensä puutteellisesti, kun viiden miljoonan ihmisen vessat lorisivat Suomenlahteen.

Säätiö tarjosi apua ja lupautui luotsaamaan liki kymmenen vuoden projektia, jonka tuloksena jätevedenpuhdistamoissa voitaisiin ottaa käyttöön kemiallinen ja tehokas fosforinpoistoteknologia.

Toinen tärkeä yhteistyö aloitettiin Kängiseppin fosforihappotehtaan jätekipiskasasta valuvien päästöjen vähentämiseksi.

"Meidän firmalla oli pitkät perinteet idäntoiminnoista neuvostoajalta ja hyvät suhteet sinne. Yrittäjänä uskoin, että Venäjällä voi toimia, vaikka suurin osa ihmisistä sanoi, että turha yrittää", Nurminen naurahtaa.



Juha Nurminen

Asuu:
Helsingissä.

Perhe:
Naimisissa Marjo T. Nurmisen kanssa. Kaksi teini-ikäistä lasta. Kolme lasta ensimmäisestä avioliitosta.

Ura:
Eri tehtävissä ja toimitusjohtajana John Nurminen Oy:ssä 1969–97, 1997–2005 hallituksen pj, 2005 alken hallituksen jäsen. Nurminen Logistics Oy:n hallituksen pj 2008–2010, jonka jälkeen hallituksen jäsen.

"Rohkeutta se kyllä vaati. Mennä nyt kulttuurisäätiönä Pietariin puhumaan jätevesien puhdistuksesta."

Yhteyden luominen vesilaitoksen johdon kanssa vei aikansa. Vaadittiin pitkiä kokouksia, illallisia, löylynheittoa ja kalastusta. Vähitellen luottamus kasvoi ja lippulaivahanke saattoi alkaa.

Sitä seurasi kymmenen vuoden aikana parikymmentä muuta Puhdas Itämeri -han-

Säätiöön on pelastettu höyrylaiva Inkeri Nurmisen kapteeninsalonki vuodelta 1892. Juha Nurmisen on yhä Matti-isän purjehdushattu, jakehyksissä on Nurmisen tääti, jonka mukaan laiva oli nimetty.

ketta Luoteis-Venäjällä, Puolassa, Baltiassa ja Valko-Venäjällä. Nurmisen mukaan harva paikka enää laskee jätevedet Itämereen.

”Pietarin ja Kingiseppin hankkeet ja viemäriverkoston parannukset pelastivat Suomenlahden idästä. Liukoisen, leville käyttökelpoisen fosforin päästö väheni 70 prosenttia. Sitä voidaan pitää mertensuojelun maailmanennätyksenä.”

Meri virtaa veressä

Juha Nurminen syntyi 1946 laivanvarustajasukuun, ”merelliseen perheeseen”.

Nurmisen isoisoisä **Johan Nurminen** perusti Raumalla sekatavarakaupan 1886. Toiminta laajeni puutavarakaupasta varustamatoimintaan. 1891 valmistui yhtiön oma alus, kuunari Uljas. Juuri se on ylväänä Gallén-Kallelan taulussa säätiön seinällä.

”Taitelija maalasi sen kiitokseksi kosteasta ravintolaillasta”, Nurminen huomauttaa.

Nurmisen suvussa yrityksen johtaminen siirtyi aina ajan tavan mukaan seuraavalle pojalle. Juhan synnyttyä isä **Matti** tilasi ilahuneena Juha Nurminen -hinaajan.

Isä myös opetti purjehtimaan ja liikku- maan merillä. Höyrylaiva mekaanisena voimanpesänä vetosi poikaan, ja muistot konehuoneista ja ohjaussillalta sykähdyt- tävät yhä silminnähden.

Nurminen innostuu myös silloin, kun puhe kääntyy karttoihin. Sekin on isän perintöä, ja John Nurmisen Säätiön alku- peräinen tarkoitus: säilyttää historialliset, hienot dokumentit.

”Faija osti kaikenlaisia karttoja. Minä yritin myöhemmin systematisoida keräilyä.”

Karttoja metsästäneelle Nurmiselle ovat tulleet tutuksi niin Ranskan kansalliskir- jasto kuin Vatikaanikin. Hänen valtava 150 maailmankartan ja 22 atlaksen kokoelman- sa on nyt museossa. Säätiöllä taas on maa- ilman suurin Itämeri-aiheinen yksityinen kokoelma. Kartat ovat merkittävässä roolis- sa säätiön tietokirjatuotannossa.

Pienenä Nurminen fanitti **James Cookin** ja **A. E. Nordenskiöldin** kaltaisia tutkimus- matkailijoita ja ahmi heidän tarinoitaan. Nurminen myöntää, että mielessä saattoi häivähtää haaveita myös omista tutkimus-

matkoista, valtamerillä purjehtimisesta ja akateemisesta työstä.

Hän kävi kuitenkin kauppakorkeakou- lun ja jatkoi perheyrietyksessä ja huollinnan puolella. Bisnes siis vei, kunnes ympäristö- asiat nousivat tärkeimmiksi.

Kun Juha Nurminen listaa säätiön käyn- nissä olevia ja tulevia projekteja, tahti on hengästyttävä. Säätiö tukeutuu työssään tutkimustuloksiin ja tekee yhteistyötä muun muassa Helsingin yliopiston kanssa.

Hankkeissa on tarkasteltu ja pilotoitu esi- merkiksi, miten meressä jo olevaa fosforia voitaisiin kerätä tai sitoa pysyvästi meren pohjaan. Tai miten vähentää biokaasutuo- tannon fosforipäästöjä.

Tavallinen kuluttajakin voi vaikuttaa. Miksi syödä muista maista rahdattua loh- ta, jos hyvää kalaa on omissa vesissä?

”Lähikalahankkeessa tarkoitus oli pois- taa fosforia villikalajoja eli särkiä ja lahnaa kalastamalla ja luoda sen ympärille kau- pallista yhteistyötä. Siitä tuli läpimurto. Nyt Pirkka-saaristolaiskalapihvin ostaja syö fosforia pois merestä ja tukee samalla kotimaista kalataloutta.”

Osa hankkeista on saanut julkista rahoi- tusta Ympäristöministeriöltä ja EU:lta. Suu- rin osa tuesta tulee lahjoituksina yrityksil- tä ja yksityishenkilöiltä. Varainankinnassa maine ja tunnettuus ovat tärkeitä.

Katse länteen – ja pelloille

Viime vuosikymmenen aikana Itämeressä ovat entistä enemmän näkyneet ilmasto- kriisin oireet ja meren sisäiset muutokset.

”Myös Varsinais-Suomen savipelloilta valuu yhä ravinteita Saaristomereen. Sitä ei ole saatu kuriin lupauksista huolimatta.”

Apua tuovasta peltojen kipsityksestä säätiö on puhunut kauan. Idea on yksin- kertainen ja vielä halpa. Kipsitys maksaa noin 200 euroa hehtaarilta. Kipsi saa maa- perän pidättämään fosforia paremmin, jolloin se on kasvien käytössä valumatta vesistöihin.

Kipsi vähentää myös hiilen huuhtoumaa. Rehevoitumisen kautta nämä huuhtoumat ovat merkittävä metaanipäästöjen lähde meressä. Kun ravinteet ja hiili pysyvät pel- lossa, saadaan vesistöjen metaanipäästöt

pidetyksi kurissa. Merensuojelutyö on siis myös ilmastoteko.

”Olemme määritelleet kipsityksen tär- keimmäksi asiaksi maatalouden päästöjen vähentämisessä, ja vain sillä voimme pelas- taa Saaristomeren. Myös muut toimet ovat tarpeellisia, mutta eivät yksin riitä.”

Säätiö hoiti rahoituksen Vantaanjoen kipsitykseen. Kahden vuoden työ on lop- pusuoralla ja tulokset ovat lupaavia.

”Kipsi vähentää fosforipäästöjä 50 pro- senttia ja vaikutusaika on noin viisi vuot- ta.”

Nurminen laskee, että kipsitettäväksi sopivia alueita on Suomessa noin 450 000 hehtaaria. Jos kaikki hoidettaisiin Vantaan- joen tavoin, se maksaisi 80 miljoonaa euroa. Siihen säätiön resurssit eivät riitä.

”Vantaanjoen tarkoitus oli kirittää pää- töksentekoa. Fyrkkaa pitäisi saada ja toimia nopeasti.”

Hitaus turhauttaa Nurmista. Hän jopa sa- noo, että Pietarissa ja Venäjän alueilla oli helpompaa, koska kaikki oli pitkälti omis- sa käsissä. Byrokratian rattaat pyörivät hi- taammin ja tehottomasti. Ja maatalouden puolella politikointi sotkee peliä.

”Kaikki on kiinni rahoituksesta ja meren- suojelu jää silloin jalkoihin.”

Nurmista on tärkeää, että ihmiset ym- märtäisivät luonnonsuojelun laajan kuvan.

”Merten suojeleminen ei ole mahdollis- ta, ellei ymmärrä niitä mekanismeja ja taus- toja, miksi asiat menevät kuten menevät.”

Ymmärryksen lisäksi tarvitaan tahtoa ja oikealla tavalla myös malttia. Ei Nurmisen- kaan syntynyt meriä suojelemaan. Häntä edeltäneille sukupolville meri oli elinkei- non väline. Nurminen alkoi vasta myöhem- min ajatella toisin, ja nyt John Nurmisen Säätiö tekee tärkeää työtä – kuten myös Juha Nurminen. 75-vuotias mies ei aio ottaa lokoisammin tai vetäytyä säätiöstä, vaikka lapset kyselevät eläkkeelle jäämisestä.

Nurminen on onnellinen, että säätiö toimii itsenäisesti ja turvallisissa käsissä. Ehkä tulevaisuudessa joku hänen lapsis- taan innostuu Itämeren suojelusta.

”Nuorimmaiseni ymmärtävät ympäris- tön päälle. Ehkä kenties joskus. Aika näyt- tää.” ■